

**LIETUVOS BANKAS
TEISĖS IR LICENCIJAVIMO DEPARTAMENTO
DIREKTORIUS**

**SPRENDIMAS
DĖL X. X. IR IF P&C INSURANCE AS GINČO NAGRINĖJIMO**

2023-12-06 Nr. 429-527
Vilnius

Lietuvos bankas gavo X. X. (toliau – pareiškėja) kreipimąsi, kuriuo prašoma išnagrinėti tarp pareiškėjos ir *If P&C Insurance AS*, veikiančios per Lietuvoje įsteigtą filialą, (toliau – draudikas) kilusį ginčą.

N u s t a t y t a:

2023 m. liepos 15 d. eismo įvykio metu dėl draudiko transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sutartimi apdraustos transporto priemonės valdytojo kaltės buvo apgadintas pareiškėjos automobilis „Seres 3“ (valst. Nr. *Duomenys nekelbtini*). Pareiškėja kreipėsi į draudiką dėl žalą atlyginančios draudimo išmokos mokėjimo, draudikas pradėjo žalos administravimo procedūrą.

2023 m. rugpjūčio 9 d. draudikas gavo remonto įmonės UAB „Baltijos autoremontas“ (toliau – remonto įmonė) automobilio remonto sąmatą, kurioje nurodyta suma – 15 284,12 Eur (su PVM). Draudikas paprašė remonto įmonės pritaikyti nuolaidą dalims. Remonto įmonė, pritaikiusi 4 proc. nuolaidą dalims, 2023 m. rugsėjo 13 d. draudikui pateikė patikslintą automobilio remonto sąmatą, kurioje nurodyta suma – 14 839,85 Eur (su PVM). Draudikas šią sąmatą patvirtino ir nurodė, kad naujoms originalioms dalims pritaikytas 401,96 Eur nusidėvėjimas.

2023 m. rugsėjo 13 d. draudikas gavo pareiškėjos prašymą draudimo išmoką išmokėti remonto įmonei, jame, be kita ko, nurodyta, kad pridėtinės vertės mokestį, dalių nusidėvėjimą, franšizę ar nepriemoką už darbą pareiškėja sumokės tiesiogiai UAB „Baltijos autoremontas“.

Draudikas, išskaičiavęs 401,96 Eur už dalių nusidėvėjimą, remonto įmonei išmokėjo 14 437,89 Eur draudimo išmoką.

Pareiškėja atsiimdama automobilį remonto įmonei sumokėjo 401,96 Eur už dalių nusidėvėjimą – dėl šios sumos kilo ginčas.

Pareiškėja pateikė draudikui pretenziją, o draudikui nesutikus keisti savo sprendimo – ir prašymą nagrinėti ginčą Lietuvos banke, jame nurodė, kad nesutiko su sprendimu keisti vieną automobilio galinį ratą, tačiau remonto įmonės atstovai jai paaiškino, kad kitos padangos protektoriaus nusidėvėjimas nedidelis, todėl skirtumas tarp naujos ir dėvėtos padangos – saugus. Remdamasi tuo, kad, remonto įmonės teigimu, padanga nebuvo nusidėvėjusi, pareiškėja teigia nesutinkanti, kad už keistą ratą buvo taikyta 47 proc. dydžio išskaita.

Taip pat pareiškėja nurodė, kad nusidėvėjimas jos automobilio dalims neturėtų būti taikomas, nes automobilis yra gana naujas (2021 m.), o modelis – retas, rinkoje nėra tokių pat ar panašių naudotų detalių arba jų įsigyti būtų pernelyg sunku, tai, pareiškėjos teigimu objektyviai lemtų būtinybę naudoti naujas dalis remontuojant transporto priemonę, todėl nusidėvėjimo taikyti negalima. Pareiškėjos teigimu, po remonto automobilio būklė nėra geresnė, ji yra pradinė, t. y. tokia, kokia buvo iki įvykio.

Pareiškėja nurodė, kad draudikas nusidėvėjimo dydį grindė standartiniu vertinimo instrukcijoje nustatytu apskaičiavimo koeficientu, net neapžiūrėjęs automobilio. Atsižvelgdama į tai, pareiškėja prašo iš draudiko atgauti remonto įmonei sumokėtą sumą (401,96 Eur) už dalių nusidėvėjimą.

Lietuvos banke buvo gautas draudiko atsiliepimas, jame draudikas paaiškino, kad keičiamų naujų originalių dalių (išskyrus padangą) nusidėvėjimo procentinį dydį (2,82 proc.) nustatė vadovaudamasis Lietuvos vertintojų rūmų parengta skaičiuokle „Transporto priemonių

dalių nuvertinimo katalogas“ (toliau – Skaičiuoklė). Skaičiuoklėje suvedus automobilio pirmos registracijos metus (2021 m. birželio 30 d.), eismo įvykio datą (2023 m. liepos 15 d.), ridą eismo įvykio dieną (5 3047 km), gautas bendro nuvertinimo automobilio dalims dydis – 2,82 proc.

Padangos nusidėvėjimo dydį draudikas nurodė nustatęs pagal padangos nusidėvėjimo procentą, kaip tai numatyta Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnybos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos direktoriaus 2020 m. rugsėjo 22 d. įsakymu Nr. V1-118 patvirtinto Koeficientų apgadintoms kelių transporto priemonėms taikymo tvarkos aprašo (toliau – Aprašas) 39.2 papunktyje.

Atsižvelgdamas į tai, draudikas nurodė, kad teisingai ir pagrįstai keičiamoms naujoms originalioms dalims pritaikė nusidėvėjimą ir apskaičiavo draudimo išmoką, todėl pareiškėjos reikalavimą prašo atmesti.

K o n s t a t u o j a m a :

Vadovaujantis Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimu Nr. 03-23 patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 45 punktu, vartojimo ginčai Lietuvos banke nagrinėjami laikantis rungimosi, ginčų nagrinėjimo operatyvumo, koncentracijos, ekonomiškumo ir bendradarbiavimo principų. Vartotojas ir finansų rinkos dalyvis privalo įrodyti tas aplinkybes, kuriomis remiasi kaip savo reikalavimų arba atsikirtimų pagrindu, išskyrus atvejus, kai remiamasi aplinkybėmis, kurių nereikia įrodinėti. Nagrinėdamas ginčą Lietuvos bankas atlieka ginčo šalių pateiktų įrodymų vertinimą, kurio pagrindu priimamas sprendimas.

Įvertinus ginčo šalių pateiktus dokumentus ir paaiškinimus, darytina išvada, kad šalių nesutarimas kilo dėl draudimo išmokos dydžio. Draudikas automobilio atkūrimo išlaidas atlygino pritaikęs nusidėvėjimą, dėl to susidarė 401,96 Eur suma, kurią pareiškėja pati turėjo sumokėti remonto įmonei. Pareiškėja reikalauja atlyginti šią sumą.

Siekiant išspręsti tarp šalių kilusį ginčą, būtina nustatyti, ar draudikas draudimo išmoką apskaičiavo ir išmokėjo remdamasis privalomąjį draudimą reglamentuojančiais teisės aktais ir ar pagrįstai pritaikė nusidėvėjimą automobilio dalims.

Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomasis draudimas reguliuojamas Lietuvos Respublikos transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymo (toliau – TPVCPDĮ) ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nuostatomis. TPVCPDĮ 2 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta, kad draudžiamasis eismo įvykis – eismo įvykis, kuriam įvykus pagal šį įstatymą turi būti išmokama draudimo išmoka, kuri 2 straipsnio 2 dalyje apibrėžta kaip draudiko ar Lietuvos transporto draudikų biuro (toliau – Biuras) mokama nukentėjusiam trečiajam asmeniui pinigų suma arba kita sutarta išmokos mokėjimo forma, skirta žalai asmeniui, turtui ir (ar) neturtinei žalai atlyginti.

Pagal TPVCPDĮ 2 straipsnio 5 dalį, eismo įvykio žala laikoma per eismo įvykį padaryta žala nukentėjusio trečiojo asmens turtui, nukentėjusiam trečiajam asmeniui ir (ar) neturtinė žala arba žala, kuri atsirado vėliau kaip eismo įvykio padarinys, o pagal 2 straipsnio 23 dalį, žala nukentėjusio asmens turtui – nukentėjusio trečiojo asmens turtui padaryta žala, kurios dydis nustatomas įstatymų nustatyta tvarka. Eismo įvykio metu padarytos žalos nustatymo ir draudimo išmokos mokėjimo taisyklių (toliau – Taisyklės) 6 punkte įtvirtinta, kad eismo įvykio metu padarytos žalos dydis ir nukentėjusiems tretiesiems asmenims mokėtinos draudimo išmokos dydis nustatomas vadovaujantis Lietuvos Respublikos civiliniu kodeksu, TPVCPDĮ, kitų teisės aktų nuostatomis ir atsižvelgiant į eismo įvykio dalyvių kaltės laipsnį dėl eismo įvykio, draudimo įmonės, apdraudusios atsakingo už padarytą žalą asmens civilinę atsakomybę, ar Biuro įgaliotų asmenų (paskirtų ekspertų) ataskaitas ar išvadas dėl žalos, nukentėjusio trečiojo asmens, apdraustojo pateiktus dokumentus dėl žalos, eismo įvykio aplinkybių ir eismo įvykio dalyvių atsakomybės, kitų šiose Taisyklėse nurodytų asmenų pateiktus dokumentus, leidžiančius nustatyti eismo įvykio aplinkybes ir padarytos žalos dydį.

TPVCPDĮ 15 straipsnio 3 dalyje yra įtvirtinta žalos dydžio nustatymo taisyklė: turtui padarytos žalos dydį nustato atsakingas draudikas, o TPVCPDĮ 17 straipsnyje nurodytais atvejais – Biuras, vadovaudamasis įgaliotų asmenų ir (ar) turto vertintojų ataskaitomis ir dokumentais, įrodančiais padarytos žalos aplinkybes, faktą ir dydį. Šią nuostatą atkartoja ir Taisyklių 13 punktas. Pagal Taisyklių 15 punktą, žalos dėl turto sugadinimo, kai jį remontuoti ekonomiškai tikslinga, atlyginimo dydis nustatomas pagal turėtas remonto išlaidas, būtinas

atkurti sugadintą turtą ar jo detalių ir (ar) dalių rinkos vertę iki eismo įvykio. Jeigu nukentėjęs trečiasis asmuo turto neremontuoja, atlyginamos apskaičiuotos būtinos turto remonto išlaidos (be PVM) atkurti sugadintą turtą ar jo detalių ir (ar) dalių rinkos vertę iki eismo įvykio. Būtiną remonto išlaidas sudaro remonto darbų vertė, dažymo darbų vertė, keičiamų dalių vertė (nuvertinant dalis dėl nusidėvėjimo), dažymo medžiagų vertė ir papildomos išlaidos (transportavimo, saugojimo, techninės ekspertizės ir kitos išlaidos). Būtiną remonto išlaidas apskaičiuojamos pagal vidutinius darbų ir keičiamų detalių ir (ar) dalių įkainius, atitinkančius technologijos lygį, vadovaujantis rekomenduojamais laiko normatyvais. Taisyklių 15 punkte taip pat nustatyta, kad sugadintos detalės ir (ar) dalys gali būti remontuojamos, jeigu po remonto jos atitiks techninius aktyvios ir pasyvios saugos reikalavimus. Jeigu nukentėjęs trečiasis asmuo pasirenka kitą remonto būdą – detales ir (ar) dalis, kurios gali būti suremontuotos, pakeičia naujomis, atsakingas draudikas ar Biuras neatlygina visų tokio remonto išlaidų, o žala apskaičiuojama pagal būtinas remonto išlaidas.

TPVCAPDĮ 19 straipsnio 6 dalyje nustatyta, jog atsakingas draudikas moka per eismo įvykį nukentėjusiam trečiajam asmeniui tik įrodymais pagrįstos per eismo įvykį padarytos žalos dydžio draudimo išmoką, neviršijančią šio įstatymo 11 straipsnyje nustatytą draudimo sumą, ir turi teisę atmesti nepagrįstus reikalavimus dėl žalos, padarytos per eismo įvykį, atlyginimo.

Sprendžiant, ar apskaičiuojant draudimo išmoką, apimančią išlaidas, susijusias su naudotų dalių keitimu naujomis, turi būti taikomas nusidėvėjimas, svarbu ir tai, kad transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomasis draudimas priklauso nuostolių draudimo rūšiai (Lietuvos Respublikos draudimo įstatymo 91 straipsnio 4 dalis), todėl jo tikslas yra kompensuoti nukentėjusio trečiojo asmens patirtus realius nuostolius. Atsižvelgiant į transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sutarčių kompensacinę paskirtį ir nuostolių draudimo sutartyse įgyvendinamą Civilinio kodekso 6.251 straipsnyje įtvirtintą visiško nuostolių atlyginimo principą, žalos atlyginimu turi būti siekiama grąžinti ją patyrusį asmenį į iki pažeidimo buvusią padėtį.

Teisingas žalos atlyginimas reiškia tai, kad sprendžiant ginčą dėl žalos atlyginimo turi būti nustatytas tikrasis žalos dydis, nes, nustačius mažesnę už tikruosius nuostolius žalos dydį, lieka iš dalies neapgintos nukentėjusio asmens teisės. Kai nustatytas žalos dydis viršija tikruosius nuostolius, nukentėjęs asmuo nepagrįstai praturtėja skolininko sąskaita.¹ Nustatant nukentėjusio trečiojo asmens turtui padarytą žalą, turi būti atsižvelgiama į visas individualias aplinkybes ir vadovaujamosi transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo tikslu kompensuoti nukentėjusio trečiojo asmens patirtus realius nuostolius, nepažeidžiant šio asmens teisės į teisingą žalos atlyginimą bei nepatiriant papildomų išlaidų dėl nuo nukentėjusio trečiojo asmens nepriklausančių priežasčių.²

Lietuvos banko vertinimu, įprastais atvejais, kai nėra duomenų apie apgadintų automobilių dalių išskirtines savybes ar kad tam tikros sugadintos dalys jau buvo pakeistos arba atnaujintos (ir dėl to nusidėvėjusios mažiau), taip pat nėra įrodymų apie tai, kad reikalingos dalies neįmanoma arba labai sunku įsigyti antrinėje rinkoje, nėra pagrindo taikyti išimtis tiesės aktuose įtvirtintam ir teismų praktikoje pripažįstamam draudimo išmokos apskaičiavimo įvertinant nusidėvėjimą būdai.

Iš bylos duomenų matyti, kad pareiškėjos automobilio sugadintos dalys buvo pakeistos naujomis originaliomis dalimis. Keičiamos dalys buvo naudotos (automobilis pirmą kartą registruotas 2021 metais, pasiekta 5 3047 km rida). Duomenų, kad kurios nors dalys buvo pakeistos vėliau ir yra mažiau nusidėvėjusios arba kad dėl technologinių reikalavimų tam tikrų dalių neįmanoma pakeisti naudotomis, byloje nėra.

Vertinant abiejų šalių pateiktus duomenis ir sprendime konstatuotas aplinkybes, svarbu tai, kad draudikas Lietuvos bankui pateikė Lietuvos vertintojų rūmų 2023 m. rugsėjo 13 d. Duomenų teikimo išrašą dėl detalių nuvertinimo (toliau – Išrašas). Iš draudiko pateikto Išrašo matyti, kad įvedus pareiškėjos automobilio duomenis: automobilio kategoriją, pirmos registracijos datą, įvykio datą, bei ridą, buvo nustatyta, kad bendras nuvertinimas automobilio detalėms yra 2,82 proc.

Taip pat draudikas, siekdamas pagrįsti keičiamoms padangoms pritaikytą nusidėvėjimą, pateikė nuotrauką, iš kurios matyti, kad padangos protektoriaus gylis yra 5 mm. Atsižvelgiant į tai, vadovaujantis Aprašo 39.2 papunkčiu, kuriame nurodyta, kad II grupės dalių nuvertinimo

¹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. sausio 7 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-44/2015.

² Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. kovo 19 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-81-1075/2018.

procentas gali būti nustatytas pagal jų nusidėvėjimo laipsnį (pvz., padangos, akumulatoriai), matyti, kad draudikas, išvedęs proporciją tarp naujos padangos protektoriaus rašto gylio (8 mm), minimalaus leistino padangos protektoriaus rašto gylio (1,6 mm) bei eismo įvykio metu sugadintos padangos protektoriaus rašto gylio (5 mm), nustatė, kad padangos, kurios protektoriaus rašto gylis yra 5 mm, nusidėvėjimo laipsnis yra 47 proc., taip pat ir nusidėvėjimo procentinis dydis – 47 proc.

Pareiškėjos teigimu, automobilio padangos nusidėvėjimas apskaičiuotas nepagrįstai, nes automobilis per eismo įvykį apsisuko 180 laipsnių kampu, tad tikėtina, kad dėl to padanga stipriai nusidėvėjo. Tačiau, įvertinus tai, kad eismo įvykio nuotraukose nėra matomų padangos slydimo, galėjusio lemti padangos protektoriaus gylio sumažėjimą, žymių, nėra pagrindo sutikti su šiais pareiškėjos argumentais.

Pareiškėja nurodo, kad draudikas automobilio pats faktiškai neapžiūrėjo, todėl nusidėvėjimo dydis buvo nustatytas hipotetiškai. Vertinant šiuos pareiškėjos argumentus, pažymėtina, kad iš Lietuvos bankui pateiktų duomenų matyti, kad automobilio apgadinimų masto ir remonto išlaidų vertinimą, taip pat ir automobilio remontą atliko UAB „Baltijos autoremontas“ atstovai, būtent jie draudikui pateikė automobilio apžiūros medžiagą, papildomus paaiškinimus bei remonto sąmatą, pagal kurią atliko remontą.

Pažymėtina, kad pareiškėja kreipimesi nurodo, jog nusidėvėjimas jos automobilio dalims neturėtų būti taikomas, nes automobilis yra gana naujas, o modelis – retas, rinkoje nėra tokių pat ar panašių naudotų detalių, jų įsigyti būtų pernelyg sunku. Matyti, kad pareiškėja šiais argumentais referuoja į kasacinio teismo nutartį³, kurioje teismas išaiškino, kad sugadintos transporto priemonės keistinių dalių ir detalių nuvertėjimo dydis nustatomas kiekvienoje konkrečioje byloje, o ne taikomas standartizuotu būdu ar automatiškai, nes: 1) tam tikrų transporto priemonių dalių ar detalių nusidėvėjimui gali turėti įtakos ne tik transporto priemonės senumas, bet ir rida; 2) nustatant žalos dydį konkrečioje byloje gali paaiškėti, kad keičiamos tam tikros dalys ar detalės sugadintoje transporto priemonėje prieš pat eismo įvykį buvo pakeistos naujomis; 3) gali paaiškėti aplinkybė, kad rinkoje nėra tokių pat ar panašių dėvėtų dalių ar detalių, kad po remonto transporto priemonė atitiktų techninius aktyvios ir pasyvios saugos reikalavimus, arba jų įsigijimas būtų pernelyg apsunkintas (tai objektyviai lemtų būtinumą siekiant suremontuoti transporto priemonę naudoti naujas dalis ar detales). Nutartyje išaiškinta, kad, esant tokioms aplinkybėms, naudotų dalių keitimas naujomis taip pat atitiktų visiško nuostolių atlyginimo principą.

Šiame kontekste vertinant pirmiau minėtus pareiškėjos argumentus, pažymėtina, kad pareiškėja tik teoriškai nurodo, kad rinkoje gali nebūti tinkamų detalių arba gali būti sunku jų įsigyti, tačiau nepateikia jokių tai pagrindžiančių įrodymų, taip pat byloje nėra duomenų, patvirtinančių, kad pareiškėja būtų išreiškusi norą automobilį remontuoti dėvėtomis detalėmis, todėl tokie teiginiai nelaikytini teisiškai reikšmingais.

Atkreiptinas dėmesys, kad nagrinėjamo ginčo atveju, kaip ir nurodyta kasacinio teismo nutartyje⁴, draudikas nusidėvėjimą nustatė atsižvelgdamas į individualias pareiškėjos automobilio savybes bei įvykio aplinkybes: automobilio kategoriją, pagaminimo metus, įvykio datą, ridą, padangų protektoriaus gylį, todėl nėra pagrindo sutikti su pareiškėjos argumentais, kad nusidėvėjimas buvo nustatytas hipotetiškai.

Atsižvelgiant į šiuos duomenis, manytina, kad draudikas, vadovaudamasis teisės aktų nuostatomis, tiek įvykio metu keičiamoms naujoms dalims, tiek padangoms pritaikė nusidėvėjimą, kuris buvo pagrįstas objektyviais duomenimis ir skaičiavimais. Dėl šios priežasties galima daryti išvadą, jog pareiškėjos reikalavimas yra nepagrįstas, todėl atmestinas.

Remdamasis tuo, kas išdėstyta, ir vadovaudamasis Vartotojų teisių apsaugos įstatymo 27 straipsnio 1 dalies 3 punktu, Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimo Nr. 03-23 „Dėl Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių patvirtinimo“ 2 punktu ir šiuo nutarimu patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 59.3 papunkčiu,

n u s p r e n d ž i u:

Atmesti pareiškėjos X. X. reikalavimą.

³ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. liepos 5 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-240-1075/2019.

⁴ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. liepos 5 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-240-1075/2019.

Lietuvos banko sprendimas dėl ginčo esmės yra rekomendacinio pobūdžio ir teismui neskundžiamas. Vartotojui ir finansų rinkos dalyviui išlieka teisė dėl tapataus ginčo dalyko kreiptis į teismą įstatymų nustatyta tvarka. Kreipimasis į teismą po Lietuvos banko sprendimo dėl ginčo esmės priėmimo nelaikomas šio Lietuvos banko sprendimo apskundimu. Ginčo šalys turi pareigą pranešti Lietuvos bankui, jeigu viena iš ginčo šalių pareiškia ieškinį bendrosios kompetencijos teismui, prašydama nagrinėti tapatų ginčą iš esmės.

Direktorius

Arūnas Raišutis